

УДК 334.72:351.74:338.242.4

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2025.2.8>

Гура Вікторія Леонідівна,

кандидат економічних наук, доцент, докторант, доцент кафедри євроінтеграційної політики

Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID ID: 0000-0002-4870-4037

Юр'єв Олександр Вікторович,

аспірант

Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID ID: 0000-0001-9594-6015

СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ РЕГІОНУ

SOCIAL ENTREPRENEURSHIP AS AN INNOVATIVE TOOL FOR MANAGING THE SECURITY POTENTIAL OF THE REGION

У статті досліджується соціальне підприємництво як інноваційний інструмент управління безпековим потенціалом регіонів України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Висвітлюється роль соціальних підприємств у вирішенні ключових соціально-економічних викликів, спричинених війною, зокрема зростанням рівня безробіття, економічною нестабільністю, необхідністю реінтеграції ветеранів у цивільне життя, інтеграцією внутрішньо переміщених осіб (ВПО) у місцеві громади та підтримкою людей з інвалідністю. Розглянуто специфіку функціонування підприємництва в різних регіонах України в умовах війни, акцентуючи увагу на відмінностях між Сходом та Заходом країни. Аналіз показує, що на Сході, де тривають активні бойові дії, підприємства адаптуються до критичних умов, переорієнтовуючи свою діяльність на виробництво товарів для військових і гуманітарних потреб. Водночас у західних регіонах України спостерігається активізація соціального підприємництва, зумовлена релокацією бізнесу та необхідністю працевлаштування значної кількості внутрішньо переміщених осіб. Особливу увагу приділено тенденціям працевлаштування вразливих категорій населення у поствоєнний період. Визначено, що соціальні підприємства відіграють критично важливу роль у реінтеграції ветеранів, адаптації людей з інвалідністю та створенні умов для професійного розвитку ВПО. Проаналізовано роль цифрових технологій та дистанційної зайнятості у підвищенні доступності робочих місць для соціально вразливих груп населення. У статті також досліджено механізми управління безпековим потенціалом регіонів через розвиток соціального підприємництва. Показано, що соціальні підприємства сприяють зниженню рівня соціальної напруги, формуванню сталих економічних моделей, відновленню інфраструктури та зміцненню регіональної безпеки. Обґрунтовано необхідність активної державної підтримки цього сектору через прийняття відповідного закону про соціальні підприємства, запровадження податкових стимулів, спрощення доступу до фінансування, розвиток навчальних програм та залучення міжнародної допомоги. Результати дослідження підтверджують, що соціальне підприємництво є ефективним інструментом післявоєнного відновлення країни та зміцнення її економічної і соціальної стійкості. Висвітлено перспективи подальшого розвитку цього сектора в Україні, включаючи створення нових програм підтримки, адаптацію міжнародного досвіду та розширення партнерства між державними, громадськими та бізнес-структурами.

Ключові слова: соціальне підприємництво, безпековий потенціал, економічна безпека, регіональний розвиток, внутрішньо переміщені особи, ветерани, механізми державного регулювання, післявоєнне відновлення.

The article examines social entrepreneurship as an innovative tool for managing the security potential of regions of Ukraine under martial law and post-war reconstruction. It highlights the role of social enterprises in addressing key socio-economic challenges caused by the war, including rising unemployment, economic instability, the need to reintegrate veterans into civilian life, integrate internally displaced persons (IDPs) into local communities, and support people with disabilities. The specifics of business functioning in different regions of Ukraine under war conditions are examined, focusing on the differences between the East and West of the country. The analysis shows that in the East, where active hostilities continue, enterprises are adapting to critical conditions, reorienting their activities to the production of goods for military and humanitarian needs. At the same time, in the western regions of Ukraine, there is an intensification of social entrepreneurship, due to the relocation of businesses and the need to employ a significant number of internally displaced persons. Particular attention is paid to employment trends

of vulnerable categories of the population in the post-war period. It is determined that social enterprises play a critically important role in the reintegration of veterans, the adaptation of people with disabilities and the creation of conditions for the professional development of IDPs. The role of digital technologies and remote employment in increasing the availability of jobs for socially vulnerable groups is analyzed. The article also examines mechanisms for managing the security potential of regions through the development of social entrepreneurship. It is shown that social enterprises contribute to reducing the level of social tension, the formation of sustainable economic models, the restoration of infrastructure and strengthening regional security. The need for active state support for this sector is substantiated through the adoption of a law on social enterprises, the introduction of tax incentives, simplifying access to financing, the development of training programs and attracting international assistance. The results of the study confirm that social entrepreneurship is an effective tool for the post-war recovery of the country and strengthening its economic and social stability. The prospects for further development of this sector in Ukraine are highlighted, including the creation of new support programs, adaptation of international experience and expansion of partnerships between state, public and business structures.

Key words: social entrepreneurship, security potential, economic security, regional development, internally displaced persons, veterans, mechanisms of state regulation, post-war recovery.

Постановка проблеми. Сучасні виклики, пов'язані з воєнним станом в Україні, спричинили серйозні соціально-економічні наслідки, які позначилися на всіх сферах життєдіяльності країни. Масштабні руйнування інфраструктури, економічний спад, внутрішня та зовнішня міграція населення, зростання безробіття стали ключовими проблемами, з якими зіткнулися як держава, так і суспільство. У таких умовах традиційні механізми державного регулювання не завжди можуть оперативно реагувати на виклики та забезпечувати достатній рівень соціального захисту. Водночас зростає значення альтернативних підходів до розв'язання цих проблем, зокрема соціального підприємництва як дієвого інструменту забезпечення стійкості економіки та регіональної безпеки.

Соціальне підприємництво є інноваційною формою ведення бізнесу, що поєднує комерційну діяльність із вирішенням соціальних проблем. У країнах, які переживали військові конфлікти та економічні кризи, соціальні підприємства стали важливими учасниками процесу відновлення економіки та соціальної інтеграції вразливих груп населення. Український досвід демонструє, що цей сектор економіки відіграє критично важливу роль у підтримці громад, особливо в регіонах, які постраждали від бойових дій. Однією з основних функцій соціального підприємництва в умовах війни є створення робочих місць для ветеранів, людей з інвалідністю та внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Стабільне працевлаштування цих категорій громадян сприяє їхній економічній незалежності, соціальній адаптації та психологічному відновленню. Також соціальні підприємства можуть брати активну участь у наданні гуманітарної допомоги, забезпеченні ресурсами постраждалих територій та відбудові зруйнованої інфраструктури.

Важливим аспектом є також регіональна специфіка соціального підприємництва в Україні.

У східних областях, які найбільше постраждали від війни, бізнес продовжує функціонувати, попри безпекові загрози. Деякі підприємства адаптувалися до воєнних умов, переорієнтувавши виробництво на товари та послуги, що відповідають потребам військових і цивільного населення. На Заході України ситуація має інший характер – велика кількість бізнесів перемістила свої виробничі потужності в цей регіон, що призвело до посиленої конкуренції на ринку праці та необхідності інтеграції значної кількості внутрішньо переміщених осіб у місцеві громади. Через складну ситуацію, розвиток соціального підприємництва залишається одним із ключових інструментів для забезпечення економічної стійкості та управління безпековим потенціалом регіонів. Державна підтримка цього сектору є надзвичайно важливою, оскільки саме соціальні підприємства можуть забезпечувати швидке реагування на соціальні виклики та сприяти створенню самодостатніх, економічно активних громад. Таким чином, соціальне підприємництво в умовах війни відіграє важливу роль у забезпеченні регіональної безпеки, зміцненні соціальної згуртованості та стимулюванні економічного розвитку. Його підтримка та розвиток є стратегічно важливими завданнями як на рівні держави, так і на рівні місцевих громад, оскільки саме через соціально орієнтований бізнес можна досягти довготривалого відновлення та стійкості української економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання соціального підприємництва в умовах війни активно досліджується вітчизняними та зарубіжними науковцями. Зокрема, В. Гурочкіна та А. Браунагель [2] підкреслюють роль соціальних підприємств у забезпеченні економічної стійкості, соціальної адаптації ветеранів та ВПО. Вони наголошують, що цей сектор сприяє регіональній стабільності та демографічній рівновазі. А. Рамський [7] аналізує нормативно-правову базу соціального

підприємництва, зазначаючи її недосконалість та необхідність доопрацювання. Він звертає увагу на важливість державних субсидій та податкових пільг для розвитку соціального бізнесу. У дослідженні М. Ковтуна та Н. Гавкалової [5] соціальне підприємництво розглядається як чинник соціально-економічного розвитку. Автори доводять, що цей вид бізнесу сприяє зниженню рівня безробіття, соціальній інтеграції вразливих груп населення та формуванню нових економічних можливостей. С. Резнікова [8] у стратегічному аналізі безпечового середовища України наголошує, що соціальне підприємництво сприяє зниженню соціальної напруги та підвищенню рівня довіри населення до державних інституцій. Звіт Національного інституту стратегічних досліджень [6] містить аналіз міжнародного досвіду підтримки соціального підприємництва. У ньому зазначено, що Україна має значний потенціал у цьому напрямі, але потребує кращого державного регулювання та фінансових механізмів стимулювання. Отже, дослідження підтверджують, що соціальне підприємництво є ефективним інструментом регіонального розвитку, соціальної стабільності та безпекової політики, особливо в умовах воєнного стану.

Метою статті є дослідження соціального підприємництва як ефективного інструменту управління безпековим потенціалом регіонів України в умовах воєнного стану, аналіз його ролі у зміцненні соціально-економічної стабільності, інтеграції вразливих груп населення та забезпеченні регіональної безпеки.

Виклад основного матеріалу. В умовах воєнного стану Україна зіткнулася з масштабними соціальними проблемами, серед яких зростання рівня безробіття, збільшення кількості внутрішньо переміщених осіб, соціальна дезінтеграція населення та посилення економічної нестабільності. У таких умовах соціальне підприємництво стає дієвим механізмом розв'язання цих викликів, оскільки поєднує комерційну діяльність із вирішенням суспільно значущих проблем.

Одним із ключових аспектів соціального підприємництва є працевлаштування соціально вразливих груп населення, зокрема ветеранів, людей з інвалідністю, ВПО та осіб, які втратили роботу через бойові дії. Важливість цього підходу підтверджують дослідження, які свідчать, що саме соціальні підприємства створюють умови для економічної інтеграції цих груп, забезпечуючи їм не лише робочі місця, а й можливість професійного розвитку та соціальної адаптації [2].

Таблиця 1 демонструє, що соціальне підприємництво може ефективно вирішувати ключові

соціальні виклики, спричинені війною, сприяючи стабілізації економіки, інтеграції вразливих категорій населення та розвитку регіонів.

Крім того, соціальне підприємництво сприяє розвитку місцевих громад, що є особливо актуальним у регіонах, які постраждали від війни. Наприклад, на Сході України, попри постійні загрози безпеці, багато підприємств адаптували свою діяльність до воєнних умов, змінюючи бізнес-моделі та переорієнтовуючи виробництво на товари та послуги для оборонного сектору або гуманітарних потреб [8]. Водночас на Заході країни відзначається зростання кількості соціальних підприємств, пов'язане із переміщенням бізнесу та необхідністю інтеграції внутрішньо переміщених осіб у місцеву економіку [9].

Державна підтримка є ще одним важливим чинником розвитку соціального підприємництва. Запровадження грантових програм, податкових пільг і механізмів фінансування сприяє розширенню можливостей соціальних підприємців і підвищенню ефективності їхньої діяльності. Як зазначають дослідники, держава відіграє ключову роль у формуванні сприятливих умов для розвитку цього сектору, проте нормативно-правова база в Україні потребує вдосконалення [7].

Інноваційні технології також відіграють важливу роль у розширенні можливостей соціального підприємництва. Використання цифрових платформ, автоматизація виробничих процесів і впровадження штучного інтелекту дозволяють соціальним підприємствам ефективніше керувати ресурсами, масштабувати діяльність і залучати нові категорії працівників, у тому числі осіб з інвалідністю [1].

Таким чином, соціальне підприємництво є дієвим механізмом подолання соціальних викликів, а особливо в умовах війни. Воно не лише сприяє економічній стабільності, але й зміцнює соціальну згуртованість населення, підтримує найбільш уразливі групи та забезпечує сталий розвиток регіонів. Його подальший розвиток залежить від комплексного підходу, що включає державну підтримку, інвестиції у сучасні технології та сприяння соціальним ініціативам з боку бізнесу та міжнародних партнерів.

Повномасштабна війна суттєво змінила економічний ландшафт України, спричинивши масштабні руйнування інфраструктури, втрату виробничих потужностей та масове переміщення бізнесу. Водночас, попри значні виклики, підприємці демонструють стійкість та адаптивність, пристосовуючи свою діяльність до нових реалій. Відмінності у функціонуванні бізнесу в східних

та західних регіонах країни обумовлені рівнем безпеки, доступом до ресурсів та внутрішньою міграцією населення.

На Сході України, де бойові дії продовжуються, багато підприємств були змушені призупинити роботу або змінити напрям діяльності. Деякі компанії, особливо у сфері легкої промисловості, переорієнтувалися на виготовлення товарів для потреб армії, медичних установ та гуманітарних організацій. Наприклад, у Дніпрі, Харкові та Запоріжжі функціонують підприємства, що виготовляють бронезилети, медичні турнікети, військовий одяг та спеціальне спорядження. Крім того, у прифронтових регіонах діють аграрні компанії, які продовжують сільськогосподарську діяльність, не зважаючи на ризики мінування полів і труднощі з логістикою. Також деякі бізнеси запроваджують нові моделі співпраці з міжнародними партнерами для підтримки виробництва та експорту продукції в умовах війни [8].

Захід України, навпаки, став основним хабом для релокації бізнесу. Внаслідок переміщення підприємств із зони бойових дій відбулося значне зростання економічної активності у Львівській, Івано-Франківській, Тернопільській та Закарпатській областях. Багато компаній, які втратили свої виробничі потужності на Сході, змогли відновити роботу саме в цих регіонах. Наприклад, у Львові та Чернівцях з'явилися нові виробництва у сфері легкої промисловості, переробки харчових продуктів та машинобудування. Крім того, стрімко розвивається сектор ІТ та послуг, оскільки велика

кількість кваліфікованих спеціалістів переїхала до більш безпечних регіонів [9].

Одним із головних викликів для бізнесу на Заході країни стало перенасичення ринку праці та інфраструктурні обмеження. Масовий приплив ВПО створив додаткове навантаження на місцеві громади, що вплинуло на вартість оренди приміщень, доступність житла та логістику. Водночас зростає потреба у працевлаштуванні переселенців, зокрема жінок, осіб з інвалідністю та ветеранів, які повертаються з фронту. Соціальне підприємництво відіграє тут ключову роль, створюючи робочі місця для вразливих категорій населення та сприяючи їхній економічній інтеграції [2].

Таким чином, хоча війна суттєво змінила економічні умови, український бізнес демонструє гнучкість та здатність адаптуватися до нових викликів. Соціальне підприємництво у цих умовах виступає не лише інструментом вирішення нагальних соціальних проблем, але й механізмом підтримки регіональної безпеки, що сприяє стабільності економічного розвитку навіть у кризових ситуаціях.

Внаслідок повномасштабної війни Україна зіткнулася з суттєвими трансформаціями на ринку праці, що спричинили масове безробіття, трудову міграцію та необхідність адаптації великої кількості громадян до нових умов економічної діяльності. У цьому контексті соціальне підприємництво відіграє важливу роль як механізм створення нових робочих місць та забезпечення соціальної інтеграції вразливих груп населення.

Таблиця 1

Соціальне підприємництво як механізм вирішення соціальних викликів

Соціальні виклики	Роль соціального підприємництва у їх вирішенні	Приклади ініціатив
Безробіття та економічна нестабільність	Створення нових робочих місць, підтримка малого бізнесу, перекваліфікація населення	Навчальні програми для ВПО, грантові ініціативи для малого бізнесу
Інтеграція ветеранів у мирне життя	Психологічна реабілітація, перекваліфікація, адаптація до цивільного ринку праці	Навчальні курси для ветеранів у сфері ІТ, програми підтримки підприємницької діяльності
Підтримка внутрішньо переміщених осіб (ВПО)	Забезпечення працевлаштування, допомога у соціальній адаптації, надання тимчасового житла	Проекти із забезпечення житлом, створення робочих місць у місцевих громадах
Освіта та перекваліфікація	Організація навчальних програм, адаптація системи освіти до нових умов ринку праці	Онлайн-курси для здобуття нових професій, інклюзивна освіта
Підтримка осіб з інвалідністю	Розширення можливостей працевлаштування, створення умов для роботи людей з інвалідністю	Інклюзивні підприємства, програми соціального найму
Відбудова та розвиток регіонів	Інвестиції у місцеві громади, створення соціально відповідальних підприємств	Відновлення інфраструктури за участю соціальних підприємств, будівництво житла для ВПО
Розвиток громад та зменшення соціальної напруги	Підвищення рівня соціальної згуртованості, розвиток місцевого самоврядування	Локальні ініціативи, що сприяють інтеграції ВПО та ветеранів у громади

Джерело: [2; 11].

Однією з ключових тенденцій сучасного ринку праці є активна інтеграція ветеранів та військовослужбовців, які повертаються до цивільного життя. Досвід інших країн свідчить, що процес працевлаштування колишніх військових є важливим етапом їхньої реінтеграції у суспільство. В Україні спостерігається зростання кількості соціальних підприємств, що надають послуги з перекваліфікації ветеранів та допомагають їм освоїти нові професії. Багато компаній запускають спеціальні програми стажувань та менторства, що дозволяють військовим адаптуватися до умов ринку праці та реалізовувати власні бізнес-ініціативи [2].

Окрім ветеранів, важливим напрямом соціального підприємництва є працевлаштування осіб з інвалідністю, багато з яких отримали травми під час бойових дій або внаслідок обстрілів. Відновлення економіки та розширення сектору соціального бізнесу сприяє створенню робочих місць із гнучкими умовами праці, адаптованими робочими місцями та спеціальними програмами підтримки для таких осіб. Соціальні підприємства активно використовують інноваційні технології для організації дистанційної роботи, що дає змогу залучати осіб з обмеженими можливостями до економічної діяльності без необхідності фізичної присутності на робочому місці [5].

Ще одним важливим аспектом є інтеграція ВПО, які втратили роботу через бойові дії та змушені були змінити місце проживання. Велика кількість українців, що мігрували у більш безпечні регіони країни, стикнулися з проблемами адаптації, відсутністю відповідних вакансій та конкуренцією на місцевому ринку праці. У відповідь на ці виклики соціальні підприємства створюють робочі місця, розробляють навчальні програми та сприяють інтеграції ВПО через бізнес-ініціативи, орієнтовані на розвиток місцевих громад [7]. Ще однією тенденцією є зростання популярності коворкінгів, бізнес-інкубаторів та освітніх платформ, що сприяють розвитку підприємницьких навичок серед соціально вразливих категорій населення. Такі ініціативи не лише допомагають людям знайти роботу, а й мотивують їх до створення власного бізнесу, що є критично важливим у контексті відновлення української економіки після війни [6].

Важливу роль у розвитку соціального підприємництва відіграє державна підтримка. Численні державні програми, гранти від міжнародних організацій та податкові стимули стимулюють підприємців відкривати соціальні бізнеси та залучати до них ветеранів, ВПО та осіб з інвалідністю. Зокрема, на законодавчому рівні впроваджуються ініціативи

щодо підтримки соціальних підприємств, що надають роботу вразливим категоріям населення та сприяють їхній професійній адаптації [3].

Отже, тренди працевлаштування у поствоєнний період орієнтовані на інтеграцію ветеранів, осіб з інвалідністю та ВПО у ринок праці через соціальне підприємництво. Розширення можливостей перекваліфікації, впровадження нових моделей працевлаштування та підтримка державою соціальних ініціатив дозволять забезпечити сталий розвиток економіки, зменшити рівень безробіття та сприяти соціальній стабільності у країні.

Управління безпековим потенціалом регіону є складним багатофакторним процесом, який включає заходи, спрямовані на забезпечення соціальної стабільності, економічної стійкості, інтеграції вразливих груп населення та зниження соціальної напруги. В умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України особливої важливості набувають інноваційні підходи до зміцнення безпеки на регіональному рівні. Одним із таких механізмів є соціальне підприємництво, яке, поряд із державним управлінням та міжнародною допомогою, забезпечує підвищення стійкості місцевих громад.

Безпековий потенціал регіону охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на стабілізацію ситуації в умовах кризи, збереження працездатності економіки та забезпечення належного рівня життя громадян. Його ключовими складовими є:

1. Економічна безпека – забезпечення стабільного розвитку регіонального бізнесу, збереження та створення робочих місць, диверсифікація економіки та підтримка малого й середнього бізнесу.
2. Соціальна безпека – інтеграція ВПО, підтримка ветеранів, подолання бідності, забезпечення доступу до якісних медичних та освітніх послуг.
3. Демографічна безпека – підтримка повернення населення у регіони після тимчасового переміщення, зменшення рівня трудової міграції, створення умов для розвитку молоді.
4. Інфраструктурна безпека – відновлення зруйнованих об'єктів, залучення інвестицій у місцеву економіку, будівництво житла для переселенців.
5. Інформаційна безпека – створення надійних механізмів комунікації між державою, громадянами та підприємницьким сектором, зниження ризиків дестабілізації через дезінформацію.

Соціальне підприємництво відіграє ключову роль у кожній з цих складових безпекового потенціалу регіону, оскільки сприяє розвитку громад, підтримує соціально вразливі категорії населення та створює довгострокові рішення для регіонального відновлення.

Соціальне підприємництво має здатність швидко адаптуватися до кризових умов і формувати нові підходи до вирішення безпекових викликів. В умовах війни цей сектор активно розширюється, пропонуючи ефективні механізми зміцнення безпеки на місцевому рівні.

1. Економічна безпека та зменшення рівня безробіття. Одним із найбільших викликів для регіонів України є зростання безробіття через руйнування підприємств та скорочення робочих місць. Соціальні підприємства забезпечують додаткові можливості для працевлаштування, особливо для ветеранів, людей з інвалідністю та ВПО. Наприклад, у Львівській та Івано-Франківській областях активно створюються кооперативи, що залучають переселенців до роботи у сфері виробництва, сільського господарства та ремісництва [6].

2. Розвиток громад та інтеграція ВПО. Масштабні переміщення населення спричинили перевантаження соціальної інфраструктури багатьох регіонів, особливо на заході України. Соціальні підприємства сприяють інтеграції переселенців у місцеві громади, залучаючи їх до економічної активності, що зменшує соціальну напругу та покращує безпекову ситуацію. Наприклад, проекти з навчання підприємницьким навичкам дозволяють переселенцям відкривати власний бізнес та створювати додаткові робочі місця [7].

3. Підтримка ветеранів та реабілітація військових. Повернення військовослужбовців до мирного життя є важливим елементом безпеки регіонів. Багато соціальних підприємств спеціалізуються на реабілітаційних програмах, що включають психологічну підтримку, навчання новим професіям та створення інклюзивних робочих місць. Наприклад, IT-компанії та виробничі підприємства все частіше запрошують ветеранів на спеціальні навчальні курси та програми перекваліфікації, що сприяє їх швидкій інтеграції у ринок праці [2].

4. Відновлення регіональної інфраструктури. Соціальні підприємства також залучені до реконструкції зруйнованих міст та сіл, створення соціального житла та підтримки локальних ініціатив. Наприклад, низка соціальних бізнесів у Харкові та Чернігові працює над проектами реконструкції житлових комплексів для ВПО, використовуючи інноваційні будівельні матеріали та підходи [9].

5. Інформаційна безпека та боротьба з дезінформацією. Соціальні підприємства активно працюють у сфері інформаційної безпеки, запобігаючи поширенню фейкових новин та маніпуляцій. Це особливо актуально в умовах гібридної війни, коли регіональна стабільність залежить від доступу громадян до перевіреної інформації [1].

Для максимального використання потенціалу соціального підприємництва у сфері регіональної безпеки необхідна активна підтримка з боку держави, міжнародних організацій та громадянського суспільства. Національні ініціативи з підтримки соціального підприємництва повинні включати прийняття відповідного закону, податкові пільги, спрощені механізми отримання грантів та фінансування проєктів, що спрямовані на вирішення безпекових викликів. Підтримка соціального підприємництва міжнародними фондами та організаціями сприяє швидшому розвитку регіональної економіки. Зокрема, Світовий банк і ЄС активно інвестують у проєкти соціального підприємництва в Україні [6].

Зміцнення партнерства між бізнесом, громадськими організаціями та місцевою владою. Взаємодія між усіма учасниками економічного процесу дозволяє розширити можливості соціального підприємництва у регіонах та прискорити їх економічне відновлення.

Соціальне підприємництво є потужним інструментом управління безпековим потенціалом регіонів України. Воно сприяє економічному зростанню, соціальній згуртованості, реінтеграції ветеранів та внутрішньо переміщених осіб, а також відновленню інфраструктури. Активна підтримка держави, залучення міжнародних інвестицій та розвиток партнерств сприятимуть розширенню соціального підприємництва та підвищенню безпеки регіонів, що є критично важливим для стабільного майбутнього України.

Висновки та результати. Соціальне підприємництво є потужним інструментом забезпечення соціально-економічної стабільності та управління безпековим потенціалом регіонів України в умовах війни та післявоєнного відновлення. Завдяки поєднанню бізнес-діяльності з вирішенням соціальних проблем, соціальні підприємства сприяють розширенню можливостей працевлаштування, інтеграції ВПО, підтримці ветеранів і осіб з інвалідністю, а також зміцненню соціальної згуртованості громад. В умовах воєнного стану цей сектор відіграє ключову роль у зменшенні рівня безробіття, активізації місцевих економік та стабілізації демографічної ситуації, що безпосередньо впливає на безпеку регіонів. Функціонування бізнесу в Україні сьогодні має суттєві регіональні відмінності. У східних і південних областях, що зазнали значних руйнувань, підприємства змушені адаптуватися до нових умов, переорієнтовуючи виробництво на потреби військового сектору та гуманітарної допомоги. Водночас західні регіони стали еконо-

мічним центром для переміщених підприємств і трудових ресурсів, що призвело до зростання конкуренції на ринку праці та потреби в перекваліфікації. Соціальні підприємства відіграють важливу роль у цьому процесі, створюючи можливості для працевлаштування, навчання та реабілітації населення, що дозволяє знизити соціальну напругу та підвищити рівень безпеки регіонів. Одним із ключових трендів сучасного ринку праці є інтеграція ветеранів та військовослужбовців, які повертаються до цивільного життя, а також працевлаштування осіб з інвалідністю та ВПО. Завдяки соціальному підприємництву ці групи отримують доступ до роботи, освітніх програм і підтримки, що сприяє їхній економічній незалежності та соціальній адаптації. Залучення інноваційних технологій, таких як дистанційна зайнятість, автоматизація виробництва та цифрові платформи, також сприяє розширенню можливостей для вразливих категорій населення та прискорює процес відновлення економіки. Управління безпековим потенціалом регіону через соціальне підприємництво включає комплекс заходів, спрямованих на розвиток місцевих громад, підтримку економічної стабільності та створення безпечних умов для проживання населення. Економічна безпека, соціальна згуртованість, демографічна стійкість та відновлення інфраструктури є ключовими складовими цього

процесу. Соціальні підприємства, працюючи в різних сферах – від виробництва до освітніх ініціатив, – сприяють підвищенню рівня життя населення, зниженню рівня злочинності та забезпеченню довготривалої стабільності регіонів.

Для подальшого розвитку соціального підприємництва в Україні необхідна активна державна підтримка, спрямована на вдосконалення законодавчої бази, розширення податкових пільг, спрощення доступу до фінансування та впровадження грантових програм. Також важливу роль відіграє міжнародна допомога, що дозволяє впроваджувати передові практики соціального підприємництва та залучати додаткові інвестиції. Взаємодія бізнесу, місцевої влади та громадських організацій сприятиме створенню сприятливого середовища для соціального підприємництва, що дозволить використовувати його потенціал для відновлення економіки та зміцнення безпеки регіонів.

Отже, соціальне підприємництво є стратегічно важливим напрямом розвитку, який сприяє економічній стабільності, соціальній інтеграції та управлінню безпековим потенціалом регіонів України. Його активний розвиток у поєднанні з державною підтримкою та міжнародним фінансуванням дозволить забезпечити довготривалу стійкість економіки та соціальної сфери, що є критично важливим для післявоєнного відновлення країни.

REFERENCES:

1. Biznes tendentsii 2024: Sotsialne pidpriemnytstvo [Business Trends 2024: Social Entrepreneurship]. (2024). CSO Digital. Retrieved from <https://csodigital.org/socialne-pidpriemnytstvo-2024> [in Ukrainian].
2. Hurochkina, V., & Braunagel, A. (2024). Sotsialni pidpriemstva v umovakh viiny vs rynek pratsi ta demohrafichna sytuatsiia Ukrainy [Social Enterprises During the War vs the Labor Market and Demographic Situation in Ukraine]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable Economic Development*, 3(50), 271–282. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-41> [in Ukrainian].
3. Derzhavne rehuliuвання rozvytku sotsialnoho pidpriemnytstva v natsionalnii ekonomitsi: aktualni problemy sohodennia [State Regulation of Social Entrepreneurship Development in the National Economy: Current Issues]. (2022). *Problemy ta perspektyvy menedzhmentu i transportu – Problems and Prospects of Management and Transport*, (3), 45–52. Retrieved from <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2022-3-03-09> [in Ukrainian].
4. Kamenko, I. S. (2020). Sotsialne pidpriemnytstvo v Ukraini: Ekonomiko-pravovyi analiz [Social Entrepreneurship in Ukraine: Economic and Legal Analysis]. *Proiekt "EU4Youth – Rozkryttia potentsialu molodykh sotsialnykh pidpriemstiv v Moldovi ta Ukraini"*. Retrieved from https://euneighbourseast.eu/wp-content/uploads/2021/07/legal-report-in-ukraine_ukrainian_0.pdf [in Ukrainian].
5. Kovtun, M. V., & Havkalova, N. L. (2021). Sotsialne pidpriemnytstvo yak chynnyk sotsialno-ekonomichnoho rozvytku suspilstva [Social Entrepreneurship as a Factor of Socio-Economic Development of Society]. *Pidpriemnytstvo ta innovatsii – Entrepreneurship and Innovation*, 18, 34–40. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/18.6> [in Ukrainian].
6. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen [National Institute for Strategic Studies]. (2024). Mizhnarodnyi dosvid sotsialnoho pidpriemnytstva i perspektyvy yoho zastosuvannya v Ukraini [International Experience of Social Entrepreneurship and Prospects for Its Application in Ukraine]. Retrieved from <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/zarubizhnyy-dosvid-sotsialnoho-pidpriemnytstva-i-perspektyvy-yoho> [in Ukrainian].
7. Ramskyi, A. (2023). Sotsialne pidpriemnytstvo v Ukraini: analiz normatyvno-pravovoi bazy ta perspektyvy rozvytku [Social Entrepreneurship in Ukraine: Analysis of the Regulatory Framework and Development Prospects]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 58. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-50> [in Ukrainian].

8. Reznikova, O. O. (2022). Stratehichnyi analiz bezpekovoho seredovyshcha Ukrainy [Strategic Analysis of Ukraine's Security Environment]. Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen – National Institute for Strategic Studies. Retrieved from <https://niss.gov.ua/news/statti/stratehichnyy-analiz-bezpekovoho-seredovyshcha-ukrayiny> [in Ukrainian].
9. Stratehichna pereoriyentatsiia Ukrainy na Zakhid yak kliuchovyi chynnyk zabezpechennia bezpeky Tsentralnoi Yevropy [Strategic Reorientation of Ukraine to the West as a Key Factor in Ensuring the Security of Central Europe]. (2023). Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen – National Institute for Strategic Studies. Retrieved from <https://www.niss.gov.ua/news/statti/stratehichna-pereoriyentatsiya-ukrayiny-na-zakhid-yak-klyuchovyy-chynnyk-zabezpechennya> [in Ukrainian].
10. Yurchenko, O. A., & Svyryda, O. A. (2022). Sotsialni pidpriemstva v Ukraini: stan ta problemy rozvytku [Social Enterprises in Ukraine: State and Development Issues]. Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka – Digital Economy and Economic Security, 3(03), 74–78. <https://doi.org/10.32782/dees.3-13> [in Ukrainian].
11. IMPACTPRENEURSHIP CODE: sotsialni pidpriemstva – draiver ekonomiky [IMPACTPRENEURSHIP CODE: Social Enterprises – the Driver of the Economy]. (2024). Hromadskyi prostir – Public Space. Retrieved from <https://www.prostir.ua/?news=impactpreneurship-code-sotsialni-pidpriemstva-drajver-ekonomiky> [in Ukrainian].